

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

підготовки бакалаврів

денної (очної) та заочної (дистанційної) форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Соціологія
спеціальності 054 Соціологія

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

ВИКЛАДАЧ: Приймак Юлія Олександрівна, к.соц.н., доцент кафедри соціології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від "28" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри соціології

(підпис)

В.О. Скворець
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

О.С. Сорокіна

(ініціали, прізвище)

2024 рік

Зв'язок з викладачем:

Е-mail: priimakulyia@gmail.com

Телефон: 0977301750

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); Telegram за номером 0977301750

Кафедра: соціології, 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Курс «Соціологія» має на меті сформувати у студентів цілісне уявлення щодо закономірностей розвитку суспільства, соціальних інститутів, груп та спільнот. Розуміння базових суспільних структур, механізмів їх взаємодії, історичних форм та їх еволюції дає більш глибоке розуміння специфіки суспільного життя та причинно-наслідкових зв'язків між явищами.

Розуміння функціонування базових соціальних інститутів надає можливість розвинути власний світогляд, усвідомити відмінність українського суспільства від інших спільнот та розвинути особистісні соціальні компетенції щодо взаємодії з групами, спільнотами та формальними організаціями. Блок прикладної соціології дозволяє дізнатись щодо критеріїв реального соціологічного дослідження та його відмінності від фейків, навчитись викривати маніпулювання статистичною інформацією та викривати найпоширеніші техніки омани громадської свідомості.

Курс орієнтований на системне дослідження суспільного життя: його опис у класичних соціологічних концепціях та соціальних експериментах; функціонування та розвиток соціальних інститутів; специфіку групової взаємодії, міжгрупової та міжкультурної комунікації; специфіку соціалізації та етапів життя людини, соціальні закономірності побудови кар'єри та критеріїв успішності.

Індивідуальне завдання передбачає практичне опрацювання інструментарію візуальної соціології з метою розвитку навичок соціальної діагностики та взаємодії, роботи з візуальною інформацією та її структуруванням.

Інтерактивний формат курсу спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для фахівця у галузі гуманітарних наук навичок ефективної усної й письмової комунікації. Рольові ігри, діагностика рекламних продуктів та практичні вправи сприятимуть зануренню у прикладний світ соціологічної науки.

Виконання групових практичних завдань та підсумкових групових творчих проєктів спонукає до розвитку навичок командної роботи, організаційних та лідерських якостей майбутніх соціологів.

Використання новітніх програмних засобів під час виконання практичних завдань розвине як загальні, так і професійні цифрові компетенції слухачів.

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Соціологія управління», «Соціологія організацій», «Історія соціології», «Сучасні соціологічні теорії».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	5-й	5-й
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	20 год.	8 год
Семінарські заняття		
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	70 год.	82
Консультації	Розклад розміщення консультацій: https://sites.znu.edu.ua Кількість: 2 год. особисті – четвер, з 9:00 до 11:30, IV корпус, ауд. 309;	

	дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: priimakulyia@gmail.com
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6342

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
<p>ЗК3. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК11. Здатність обґрунтовувати вибір методів і методик для розв'язання дослідницької проблеми, реалізації мети та вирішення практичних завдань соціологічного дослідження.</p> <p>РН05. Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань.</p> <p>РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога</p> <p>РН13. Застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні різних сфер суспільного життя</p> <p>РН14. Визначати теоретико-методологічні та концептуальні засади дослідження окремих галузей соціологічного знання.</p> <p>РН15. Здійснювати соціологічний аналіз соціальних структур і процесів на мікро-, мезо- та макрорівнях.</p>	<p>Опрацювання першоджерел;</p> <p>опитування на практичних заняттях;</p> <p>тестування в системі Moodle;</p> <p>написання есе;</p> <p>завдання на порівняльний аналіз;</p> <p>відповіді на практичних заняттях;</p> <p>підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів.</p>

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Історія соціологічних вчень.

Соціологія як наука

Передумови виникнення соціологічного знання у XIX ст. Співвідношення понять «суспільство», «держава», «соціальна реальність», «соціальний зв'язок». Погляди на предмет і об'єкт науки класиків соціології: О. Конта, Г. Спенсера, К. Маркса, Е. Дюркгейма, П. Сорокіна, Т. Парсонса. Соціальний номіналізм та соціальний реалізм. Сучасне формулювання об'єкта та предмета соціології. Трьохрівнева структура соціологічного знання: фундаментальні теорії, теорії середнього рівня, практична соціологія. Поняття про соціальний закон, його відмінність від законів, що діють у природі. Типологія соціальних законів. Загальні та спеціальні закони. Функції соціології як науки: теоретична, інформаційна, світоглядна, виховна тощо. Зв'язок соціології з іншими гуманітарними науками.

Виникнення соціології в XIX столітті

О. Конт та його проект позитивістської науки науки. Виникнення терміну «соціологія». Об'єкт та завдання нової науки. Класифікація наук за О. Контом. Закон трьох стадій розвитку суспільства. Принципи позитивізму. Метод соціології. Соціологія Г. Спенсера. Об'єкт соціології. Види еволюції: неорганічна, органічна, надорганічна, їх специфіка. Подібність та відмінність між суспільством та біологічним організмом. Поняття соціального інституту, види та функції соціальних інститутів. Типологія суспільств. Вчення про солідарність Е. Дюркгейма. Предмет соціології. Поняття про соціальний факт. Види солідарності, її функції. Структура соціологічного знання. Соціологічна система К. Маркса. Поняття про соціально-економічну формацію. Класова структура суспільства. Вчення про світову революцію як механізм трансформації сучасного суспільства.

Сучасна соціологія Заходу

Теорія еліт В. Парето. Поняття про «залишки», їх класифікація. Види еліт, механізм їх зміни. Закон К. Лоренца-В. Парето про розподіл суспільних благ. Соціологія П. Сорокіна. Структура соціології. Соціальний простір. Соціальна та культурна динаміка. Типи культур та критерії їх виділення. Ідеаційна, чуттєва та ідеалістична культури. Горизонтальна та вертикальна мобільність. Система соціальної дії Т. Парсонса. Підсистеми соціальної системи, їх функції. Структура індивідуальної дії. Рівні регуляції соціального процесу. Теорія «дзеркального Я» Ч. Х. Кулі. Генеза Я. Соціальне Я, агресивне Я, групове Я. Структура соціального Я. Патології соціального Я. Засоби захисту соціального Я.

Змістовний модуль 2. Суспільство, як соціальна система

Суспільство як система соціальних зв'язків

Поняття про суспільство. Основні підходи щодо визначення сутності суспільства в соціології. Співвідношення понять «активність», «дія», «соціальна дія», «соціальна взаємодія». Структура соціальної дії. Типологія суспільств: аграрне, індустріальне, постіндустріальне. Соціальна мобільність: поняття та види. Висхідна та низхідна мобільність. Нульова мобільність. Канали соціальної мобільності (армія, церква, політичні партії, «школа», професійні оразнізації, інститут сім'ї та шлюбу). Соціальна стратифікація. Критерії соціальної стратифікації. Історичні стратифікаційні системи: кастова, сословна, класова, меритократії, безкласове суспільство. Структура суспільства за У. Уорнером. Теза Девіса-Мура.

Соціальні групи

Соціальна група як основа соціальної організації. Теорія малих груп. Визначення малої групи за Г. Антіпіною, К. Левінім, Р. Мертоном. Класифікація груп: за ступенем безпосередньої взаємодії, за часом існування, за кількістю членів, за рівнем формалізації. Референтні групи. Групова динаміка. Процеси групової динаміки (керівництво та лідерство, розподіл влади та відповідальності, комунікації, прийняття рішень, конформізм, симпатії та антипатії). Розподіл ролей в групі: «лідер», «експерт», «більшість», «біла ворона», «опозиціонер». Групова конформність (дослідження С. Аша, експеримент Д. Мілгрема), групове мислення, референтна група, лідерство. Проблеми бюрократії. Квазігрупи: натовп, аудиторія та соціальні кола. Етнічні спільності.

Соціальні інститути

Соціальна взаємодія та формалізація соціальних відносин. Г. Спенсер та його визначення соціального інституту. Основні соціальні інститути: сім'ї та шлюбу, політичні, освіти, економічні, релігійні. Ознаки соціального інституту: усталений зразок поведінки, символічні ознаки, утилітарні риси, кодекс поведінки,

ідеологія. Характеристика базових соціальних інститутів (держави, релігії, політики, економіки, освіти, сім'ї та шлюбу). Процес інституціоналізації: виникнення потреби, поява соціальних норм та правил, створення системи статусів та ролей, створення формальних та неформальних організацій. Механізми трансформації соціальних інститутів в сучасному суспільстві. Функції соціальних інститутів.

Змістовий модуль 3. Соціологічні теорії особистості

Соціологія особистості.

Співвідношення понять «організм», «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Соціологічні концепції особистості: структура особистості за З. Фрейдом; епігенетична концепція розвитку особистості Е. Еріксона, біхевіористична концепція, теорія «узагальненого іншого». Соціальний статус та соціальна роль особистості. Приписаний та набутий статуси. Статусний та рольовий набір. Рольовий конфлікт. Рольове навчання. Рольова поведінка. Вихід з ролі. Раціоналізація ролі, розподіл ролей, регулювання ролей. Віртуалізація особистості. Етимологія кореня «вірт». Співвідношення реального та віртуального. Сутність інформаційної адикції, детермінанти її розвитку (за К. Янгом).

Соціалізація особистості

Сутність соціалізації. Вплив ізоляції на розвиток особистості. Експерименти Гаррі та Маргарет Харлоу. Механізми соціалізації. Імітація, ідентифікація, почуття провини та сорому. Стадії соціалізації (дотрудова, трудова, післятрудова). Депривація. Феномени госпіталізму та втраченого дитинства. Адаптація та ідентифікація. Відхилення соціалізації: кризова, прискорена, примусова соціалізація. Ресоціалізація та десоціалізація. Залежність між соціальним статусом батьків та специфікою перебігу соціалізації. Агенти та інститути соціалізації. Характеристика базових інститутів соціалізації (родина, школа, трудовий колектив, засоби масової комунікації). Специфіка соціалізації дітей, молоді, дорослих та людей похилого віку.

Змістовий модуль 4. Галузеві соціології

Соціологія конфлікту

Конфлікт: сутність та класифікація. Специфіка соціального конфлікту. Причини виникнення конфліктів. Функції соціального конфлікту. Специфіка політичних, релігійних та трудових конфліктів. Внутрішньоособистісний конфлікт, групові та міжгрупові конфлікти, внутрішньоорганізаційні конфлікти. Гострота протікання конфліктів. Ескалація конфлікту. Конфліктогени. Причина, привід та інцидент у розгортанні соціальних конфліктів. Стадії розвитку конфлікту та специфіка їх протікання. Постконфліктна страдія. Стратегія поведінки в конфліктній ситуації (компроміс, уникнення, суперництво, співробітництво). Конфлікти у глобалізованому світі. Типологія конфліктних особистостей.

Соціологія сім'ї та шлюбу

Соціологія сім'ї, об'єкт та предмет. Становленні інституту шлюбу. Теорії виникнення шлюбу (медико-соціальна, соціальної взаємозалежності. Матріархат та патріархат. Груповий шлюб, полігінія, полінадрія, моногамія. Сорорат та левірат. Гостювий та викупний гетерізм. Типи шлюбів – гостювий, за домовленістю, дарообмін, хижацький, нерівний, дитячий. Сім'я та функції сім'ї. Соціальні особливості сім'ї. Функції родини як малої групи. Життєвий цикл родини. Шлюбний вік. Демографічна політика. Розірвання шлюбу. Типологія родин: за критерієм розподілу влади, за кількістю поколінь, що проживають сумісно, за місцем проживання, за кількістю дітей. Трансформація форм сімейного життя за Л. Стоуном.

4. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Соціологія як наука	2	1	<i>щотижня</i>
	Тема 2. Виникнення соціології в ХІХ столітті	2	1	<i>щотижня</i>
	Тема 3. Сучасна соціологія Заходу	2	1	<i>щотижня</i>
2	Тема 4. Суспільство як система соціальних зв'язків	2	1	<i>щотижня</i>
	Тема 5. Соціальні групи	2	1	<i>щотижня</i>
	Тема 6. Соціальні інститути	2	1	<i>щотижня</i>
3	Тема 7. Соціологія особистості.	2	1	<i>щотижня</i>
	Тема 8. Соціалізація особистості	2	1	<i>щотижня</i>
4	Тема 9. Соціологія конфлікту	2		<i>щотижня</i>
	Тема 10. Соціологія сім'ї та шлюбу	2		<i>щотижня</i>
Разом		20	8	

3. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	<p>1. Передумови виникнення соціологічного знання у XIX ст.</p> <p>2. Співвідношення понять «суспільство», «держава», «соціальна реальність», «соціальний зв'язок».</p> <p>3. Погляди на предмет і об'єкт науки класиків соціології: О. Конта, Г. Спенсера, К. Маркса, Е. Дюркгейма, П. Сорокіна, Т. Парсонса.</p> <p>4. Соціальний номіналізм та соціальний реалізм.</p> <p>5. Сучасне формулювання об'єкта та предмета соціології.</p> <p>6. Трьохрівнева структура соціологічного знання: фундаментальні теорії, теорії середнього рівня, практична соціологія.</p> <p>7. Поняття про соціальний закон, його відмінність від законів, що діють у природі.</p> <p>8. Типологія соціальних законів. Загальні та спеціальні закони.</p> <p>9. Функції соціології як науки: теоретична, інформаційна, світоглядна, виховна тощо.</p> <p>10. Зв'язок соціології з іншими гуманітарними науками.</p>	7	8
	<p>1. О. Конт та його проект позитивістської науки науки.</p> <p>2. Виникнення терміну «соціологія».</p> <p>3. Об'єкт та завдання нової науки.</p> <p>4. Класифікація наук за О. Контом.</p> <p>4. Закон трьох стадій розвитку суспільства. Принципи позитивізму.</p> <p>5. Метод соціології. Соціологія Г. Спенсера.</p> <p>6. Об'єкт соціології.</p> <p>7. Види еволюції: неорганічна, органічна, надорганічна, їх специфіка.</p> <p>8. Подібність та відмінність між суспільством та біологічним організмом.</p> <p>9. Поняття соціального інституту, види та функції соціальних інститутів.</p> <p>10. Типологія суспільств. Вчення про солідарність Е. Дюркгейма.</p> <p>11. Предмет соціології. Поняття про соціальний факт. Види солідарності, її функції.</p> <p>12. Структура соціологічного знання. Соціологічна система К. Маркса. Поняття про соціально-економічну формацію. Класова структура суспільства. Вчення про світову революцію як механізм трансформації сучасного суспільства.</p>	7	8
	<p>1. Теорія еліт В. Парето. Поняття про «залишки», їх класифікація. Види еліт, механізм їх зміни.</p> <p>2. Закон К. Лоренца-В. Парето про розподіл суспільних благ.</p> <p>3. Соціологія П. Сорокіна. Структура соціології. Соціальний простір. Соціальна та культурна динаміка.</p> <p>4. Типи культур та критерії їх виділення. Ідеаційна, чуттєва та ідеалістична культури.</p> <p>5. Горизонтальна та вертикальна мобільність.</p> <p>6. Система соціальної дії Т. Парсонса. Підсистеми соціальної системи, їх функції. Структура індивідуальної дії.</p> <p>7. Рівні регуляції соціального процесу.</p> <p>8. Теорія «дзеркального Я» Ч. Х. Кулі. Генеза Я. Соціальне Я, агресивне Я, групове Я. Структура соціального Я. Патології соціального Я. Засоби захисту соціального Я.</p>	7	8

2	<p>1. Поняття про суспільство.</p> <p>2. Основні підходи щодо визначення сутності суспільства в соціології.</p> <p>3. Співвідношення понять «активність», «дія», «соціальна дія», «соціальна взаємодія».</p> <p>4. Структура соціальної дії.</p> <p>5. Типологія суспільств: аграрне, індустріальне, постіндустріальне.</p> <p>6. Соціальна мобільність: поняття та види. Висхідна та низхідна мобільність. Нульова мобільність. Канали соціальної мобільності (армія, церква, політичні партії, «школа», професійні оразнізації, інститут сім'ї та шлюбу).</p> <p>7. Соціальна стратифікація.</p> <p>8. Критерії соціальної стратифікації. Історичні стратифікаційні системи: кастова, сословна, класова, меритократії, безкласове суспільство.</p> <p>9. Структура суспільства за У. Уорнером. Теза Девіса-Мура.</p>	7	8
	<p>1. Соціальна група як основа соціальної організації.</p> <p>2. Теорія малих груп. Визначення малої групи за Г. Антіпіною, К. Левінім, Р. Мертоном.</p> <p>3. Класифікація груп: за ступенем безпосередньої взаємодії, за часом існування, за кількістю членів, за рівнем формалізації.</p> <p>4. Референтні групи. Групова динаміка.</p> <p>5. Процеси групової динаміки (керівництво та лідерство, розподіл влади та відповідальності, комунікації, прийняття рішень, конформізм, симпатії та антипатії).</p> <p>6. Розподіл ролей в групі: «лідер», «експерт», «більшість», «біла ворона», «опозиціонер».</p> <p>7. Групова конформність (дослідження С. Аша, експеримент Д. Мілгрема), групове мислення, референтна група, лідерство.</p> <p>8. Проблеми бюрократії. Квазігрупи: натовп, аудиторія та соціальні кола. Етнічні спільності.</p>	7	8
	<p>1. Соціальна взаємодія та формалізація соціальних відносин.</p> <p>2. Г. Спенсер та його визначення соціального інституту.</p> <p>3. Основні соціальні інститути: сім'ї та шлюбу, політичні, освіти, економічні, релігійні.</p> <p>4. Ознаки соціального інституту: усталений зразок поведінки, символічні ознаки, утилітарні риси, кодекс поведінки, ідеологія.</p> <p>5. Характеристика базових соціальних інститутів (держави, релігії, політики, економіки, освіти, сім'ї та шлюбу).</p> <p>6. Процес інституціоналізації: виникнення потреби, поява соціальних норм та правил, створення системи статусів та ролей, створення формальних та неформальних організацій.</p> <p>7. Механізми трансформації соціальних інститутів в сучасному суспільстві. Функції соціальних інститутів.</p>	7	8
3	<p>1 Співвідношення понять «організм», «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».</p> <p>2. Соціологічні концепції особистості: структура особистості за</p> <p>3. Фрейдом; епігенетична концепція розвитку особистості Е. Еріксона, біхевіористична концепція, теорія «узагальненого іншого».</p> <p>4. Соціальний статус та соціальна роль особистості. Приписаний та набутий статуси. Статусний та рольовий набір.</p> <p>5. Рольовий конфлікт. Рольове навчання. Рольова поведінка. Вихід з ролі.</p> <p>6. Раціоналізація ролі, розподіл ролей, регулювання ролей.</p> <p>7. Віртуалізація особистості. Етимологія кореня «вірт». Співвідношення реального та віртуального.</p> <p>8. Сутність інформаційної адикції, детермінанти її розвитку (за К. Янгом).</p>	7	8

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність соціалізації. 2. Вплив ізоляції на розвиток особистості. 3. Експерименти Гаррі та Маргарет Харлоу. 4. Механізми соціалізації. Імітація, ідентифікація, почуття провини та сорому. 5. Стадії соціалізації (дотрудова, трудова, післятрудова). 6. Депривація. Феномени госпіталізму та втраченого дитинства. Адаптація та ідентифікація. 7. Відхилення соціалізації: кризова, прискорена, примусова соціалізація. Ресоціалізація та десоціалізація. 8. Залежність між соціальним статусом батьків та специфікою перебігу соціалізації. Агенти та інститути соціалізації. 9. Характеристика базових інститутів соціалізації (родина, школа, трудовий колектив, засоби масової комунікації). 10. Специфіка соціалізації дітей, молоді, дорослих та людей похилого віку. 	7	8
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конфлікт: сутність та класифікація. 2. Специфіка соціального конфлікту. 3. Причини виникнення конфліктів. 4. Функції соціального конфлікту. Специфіка політичних, релігійних та трудових конфліктів. 5. Внутрішньоособистісний конфлікт, групові та міжгрупові конфлікти, внутрішньоорганізаційні конфлікти. Гострота протікання конфліктів. Ескалація конфлікту. 6. Конфліктогени. Причина, привід та інцидент у розгортанні соціальних конфліктів. Стадії розвитку конфлікту та специфіка їх протікання. 7. Постконфліктна страдія. Стратегія поведінки в конфліктній ситуації (компроміс, уникнення, суперництво, співробітництво). Конфлікти у глобалізованому світі. 8. Типологія конфліктних особистостей. 	7	9
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія сім'ї, об'єкт та предмет. 2. Становленні інституту шлюбу. 3. Теорії виникнення шлюбу (медико-соціальна, соціальної взаємозалежності. Матріархат та патріархат. 4. Груповий шлюб, полігінія, полінадрія, моногамія. 5. Сорорат та левірат. 6. Гостовий та викупний гетерізм. 7. Типи шлюбів – гостовий, за домовленістю, дарообмін, хижацький, нерівний, дитячий. 8. Сім'я та функції сім'ї. Соціальні особливості сім'ї. 9. Функції родини як малої групи. 10. Життєвий цикл родини. Шлюбний вік. 11. Демографічна політика. Розірвання шлюбу. 12. Типологія родин: за критерієм розподілу влади, за кількістю поколінь, що проживають сумісно, за місцем проживання, за кількістю дітей. 	7	9

	13. Трансформація форм сімейного життя за Л. Стоуном.		
Разом		70	82

4. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 1 Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Значення дисципліни «Соціологія» сучасному соціумі	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6
2	есе	Практичне заняття 2 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Сучасний стан соціологічної науки сучасному світі	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 6-4 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1бал	6
3	есе	Практичне заняття 3 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Характеристика базових соціальних інститутів.	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 6-4 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1бал	6
4	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 4 Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Основні підходи щодо визначення сутності суспільства в соціології	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6
5.	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 5 Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Соціальна група як основа соціальної організації.	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6
6	есе	Практичне заняття 6 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Співвідношення понять «організм», «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 6-4 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 3 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1бал	6
7.	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 7 Питання для підготовки до практичного заняття:	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6

	дискусія	1. Сутність соціалізації.	у 1 бал.	
8.	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 8 Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Агенти соціалізації	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6
9.	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 8 Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Функції соціального конфлікту. Специфіка політичних, релігійних та трудових конфліктів.	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6
10	Експрес-опитування студентів, навчальна дискусія	Практичне заняття 8 Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Теорії виникнення шлюбу	Гестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань –6. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал.	6
Усього за змістові модулі	10			60

5. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тестування	Питання для підготовки розміщені на платформі Moodle. Тестування передбачає обмежену у часі (40 хвилин) відповідь на теоретичні питання. У разі дистанційної форми навчання екзамен проходить у тестовій формі через платформу Moodle.	Тестові питання оцінюються: правильно/неправильно. Кількість питань – 20. Правильна відповідь оцінюється у 2 бали.	40
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Волович В.І. Соціологія, Київ: Центр учбової літератури, 2021. 651 с.
2. Козирев М. П. Соціологія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.
3. Юрій М.Ф. Соціологія. Київ: Дакор, 2014. 552с.

Додаткова:

1. Башмаков В. І. Соціологія управління: Підручник для студентів. Київ., 2014.130с.
2. Королько В.Г. Некрасова О.В. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика. Наукові основи, методика, практика: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ 3-є вид. Доп. і перероблене -Київ.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2009. 831 с.
3. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія. Загальний курс: Підручник Київ: Каравела, 2004. 456 с.
4. Павленко А.Ф. Маркетингові комунікації : сучасна теорія та практика : монографія. Київ : КНЕУ. 2005.
5. Рекламний менеджмент: підручник / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. ТуганБарановського, Каф. маркетинг. менедж.; Л.В.Балабанова, Л.О.Юзик. Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. 414 с.
6. Романовський О. Г. Основи публік рилейшнз : навчально-методичний посібник/ О. Г. Романовський, Н. В. Серета, Є. В. Воробйова. – Х. : НТУ «ХП», 2015. – 176 с Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/24307/1/Romanovskyi_Osnovy_pablik_2015.pdf
7. Соціологія : підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2010. 224 с
8. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
9. Соціальні технології. Частина 1. Азарова Т.В., Абрамов Л.К.. ІСКМ, Кіровоград , 2004, 104 с.

Інформаційні ресурси:

1. Буруковська Н. В. Постмодерністські тенденції у сфері гуманітарного знання: компаративний аналіз як новий методологічний інструментарій. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/172/2/FB135D2D.pdf>.
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL:<https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>.
4. Україна у Світовому дослідженні цінностей (WVS-7). URL:<https://drive.google.com/file/d/1zBsRKru3xFwMq54aegJGH1nSfqAr81ts/view>.
5. Eurobarometer. Public opinion on the European Union. URL:<https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>.
6. European Social survey. URL:<https://www.europeansocialsurvey.org/>.
7. Eurostat. URL:<https://ec.europa.eu/eurostat>.
8. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. URL:<https://www.eurostudent.eu/>.
9. Statista. URL: <https://www.statista.com/>.
10. World Values Survey. URL:<https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>.

10. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

За бажанням студентів результати проходження курсів підвищення кваліфікації, стажувань, онлайн-курсів, тощо можуть бути зараховані у якості результату засвоєння відповідного змістового модулю дисципліни.

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wz3lu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методик проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8g4t4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса:

v_banakh@znu.edu.ua Гар

яча лінія:

(061) 227-12-76

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>